

Kraków, 31.05.2023

Maria Działo-Nosal, Streszczenie pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem dr hab. Moniki Golonki-Czajkowskiej, prof. UJ o tytule *Skrzynie i kufry wianne na ziemi biłgorajskiej. Antropologiczne studium przedmiotu*

Niniejsza praca poświęcona jest tematyce skrzyń i kufrów wiannych na ziemi biłgorajskiej od momentu ich produkcji aż po współczesne konteksty ich użytkowania i znaczenia. Przedmiotem pracy są tytułowe skrzynie i kufry wianne produkowane na ziemi biłgorajskiej od XIX do końca pierwszej połowy XX wieku. Na potrzeby niniejszej pracy wykorzystano interdyscyplinarne podejście metodologię historii sztuki oraz antropologii, w tym zwłaszcza podejście semiotyczne szkoły tartusko-moskiewskiej oraz analizę fenomenologiczną. Ze względu na zachowaną dużą ilość przykładów skrzyń i kufrów wiannych w terenie autorka skupiła się przede wszystkim na mniej oczywistych miejscach ich przechowywania, jakimi są domy i gospodarstwa prywatne, lokalne izby regionalne, karczmy, szkoły, domy kultury i biblioteki. Ostatecznie analizie zostało poddanych 227 skrzyń i kufrów wiannych, których fotografie znalazły się na końcu pracy.

Celem rozprawy było ujęcie na przykładzie konkretnego zbioru skrzyń i kufrów wiannych z ziemi biłgorajskiej rozległego spektrum kulturowych i społecznych kontekstów, w które były i są uwikłane tego typu przedmioty jako nośniki określonych znaczeń. Jak sugeruje bowiem podtytuł *Antropologiczne studium przedmiotu* – praca zwraca się ku współczesnemu znaczeniu skrzyń wiannych w społeczności ziemi biłgorajskiej. Jednocześnie poprzez odniesienia do historii i wspomnień o skrzyniach jest także zakorzeniona w przeszłości. Część przeprowadzonych przez autorkę badań można uznać za badania o charakterze ratunkowym, zwłaszcza gdy odwołuje się do wiedzy pozyskanej od najstarszych mieszkańców ziemi biłgorajskiej. Ostatecznie badania historii i współczesnego życia skrzyń stają się punktem wyjścia do rozpoznania szeregu zmian, jakie zachodziły w kulturze wiejskiej południowej Lubelszczyzny od wieku XIX po dzień dzisiejszy.

Maria Działo-Nosal
Monika Gola-Gola